

ฉบับที่ ๑๑๖๖

กรุงเทพมหานคร

ในพระบรมมหาราชวัง

เล่ม ๖ แผ่นที่ ๕ วันที่ ๒๘ เมษายน วันโกสินทร์ศก ๑๐๘ หน้าเบอร์ ๒๗

สารบัญ

พระ ราช บัญ ญัติ ใช้ ตรา แผ่น ดิน	หน้า	๒๗
การ ได้ หนึ่ง ลือ แด พระ ราช ทาน ราง วัด	หน้า	๓๒
พระ ราช ทาน สัณ ญา ยั ทร พล เว็ น แด ท ทาร ษา	หน้า	๓๕
ข้า ราช การ เฝ้า ทูล ลอ ง ข ลี พระ ยาท	หน้า	๓๖
ข้า ราช การ ถวาย บัง คม ลา	หน้า	๓๖
ข่าว ตาย ใน กร ง แด หัว เมื่ อ ง	หน้า	๓๖
พระ ราช ทาน เพลิง	หน้า	๓๘
พระ ราช ทาน หีบ ศิลา ษา เพลิง	หน้า	๓๘

พระ ราช บัญ ญัติ ใช้ ตรา แผ่น ดิน
 มี พระ บรม ราช โอง การ ไป รค เถ ล่า ำ คำ รัส
 สั ง ว่า ด้วย ทวง พระ ราช คำ รัส ว่า พระ ราช

ลัญ จกร สำ หรับ แผ่น ดิน มี อยู่ ทล าย ชนิด แต่
 ที่ คง ใช้ อยู่ นั้น ก็ อ พระ ราช ลัญ จกร โอบ ราช พค
 แล พระ ครุ ษ พค แล มี พระ ราช ลัญ จกร พิเศษ
 เชน ที่ ทาย สำ หรับ พระ บรม ราช วงษ์ บั ตย บั นั ษั ษ
 รูป จั กร รูป ตรี แล พระ ราช ลัญ จกร ประ จำ
 รัช กาล ซึ่ง ผล ัก เพลี ยน ทก รัช กาล มี ปร าจ ฤ
 ที่ ใช้ ใน เเง น พค คั ว ง ยาท คือ มี รูป จั กร คว ง หนึ่ง
 ตรา ประ จำ รัช กาล อี ก คว ง หนึ่ง ตรา ประ จำ
 รัช กาล ที่ ๑ เชน รูป ประ ทุ ม อุด ณา โด ม
 รัช กาล ที่ ๒ เชน รูป ครุ ษ รัช กาล ที่ ๓
 เชน รูป ปร าจ าสาก รัช กาล ที่ ๔ เชน รูป มง กุ
 แต่ คว าร รูป จั กร นั้น ทา ได้ เพลี ยน ตาม รัช กาล ไม่
 คง ใช้ ใน เเง น ตรา เสม อมา ด้วย เชน พระ ราช
 ลัญ จกร สำ หรับ พระ บรม ราช วงษ์ ซึ่ง ปลด ครอง
 รั ฐ สิ มา มณ ฑล อยู่ แล เมื่ อ ใน รัช กาล ที่ ๔

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง โรงกระสาปน
 สิทธีการุณ ทำเงินเหรียญบาท แทนเงินพดด้วง
 พระราชลัญจกร ที่หมายใช้ ในเงินเหรียญนั้น
 หน้าหนึ่งก็ยังมีรูปจักร อยู่เหมือนเดิม เดิมขึ้น
 แต่รูปข้างเลือกที่ตรงกลาง อีกหน้าหนึ่ง
 เป็นรูปพระมหามงกุฏ มีเครื่องสูงสองข้าง
 หมายประจำรัชกาล ใช้มาจนตลอดรัชกาลนั้น
 รูปที่หมายเป็นพระราชลัญจกร สำหรับแผ่นดิน
 ฤๅก็ สำหรับพระบรมราชวงศ์ในรัชสมัยนี้
 ฤๅก็ สำหรับประจำรัชกาลทุกรัชกาล ฤๅก็
 ฤๅก็ยอมเป็นที่เคารพนับถือว่า เป็นของสูง ไม่มี
 ผู้หนึ่งผู้ใดจะบังอาจทำใช้เทียมได้ ใน
 รัชกาลที่ ๔ นี้ เมื่อได้ตั้งตำแหน่งทุก
 แลกงสุลสยาม รั้วยศผลโยชน ราชการ
 ฝ่ายสยาม ประจำอยู่ในมหานคร ฝ่ายตะวันตก
 ฤๅก็โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงาน และดวงตรา
 ตำแหน่งราชทูต แลกงสุลซึ่งประจำ
 ราชการ อยู่ในมหานคร ที่มีทางพระราชไมตรี
 พระราชทานให้ถือตามตำแหน่งราชการทุก แล
 กงสุลนั้นเป็นรูปข้างเลือก หลังข้างมีรูป
 พระมหามงกุฏ พานพระมหากะฐินรอง
 มีเครื่องสูงสองข้างข้าง มีธงสองข้างข้าง
 ที่เป็นกงสุลซึ่งอยู่ประจำ เมืองท่าที่ขึ้นในมหา
 นครนั้น ไม่สู้จะสำคัญ ก็ยกรูปพระมหา
 มงกุฏออกเสีย คงอยู่แต่รูปข้างเลือก
 และมีอักษรจารึกบอกตามตำแหน่งทุก แลกงสุล
 ซึ่งตั้งประจำณสถานนั้น พระราชทาน
 พระบรมราชานุญาต เป็นแบบลงที่เจ้าพนักงาน
 ในตำแหน่งราชการ ได้ใช้รูปพระมหามงกุฏ

ในดวงตราตำแหน่งได้ ด้วยรูปพระมหา
 มงกุฏนั้น มิใช่จำเพาะแต่เป็นที่หมาย
 ประจำรัชกาลที่ ๔ อย่างเดียวเป็นเครื่องหมาย
 สูงสุดของประเทศที่มีพระเจ้าแผ่นดิน ผ่าน
 พิภพเป็นเอกราชด้วย ฝ่ายกรมทหารบก
 ทหารเรือซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัด
 ตั้งขึ้นเป็นเจ้าพนักงานสำหรับราชการเหมือนกัน
 จึงได้รับพระบรมราชานุญาต ให้เครื่องหมาย
 ซึ่งเป็นพระราชลัญจกร สำหรับแผ่นดิน สำหรับ
 พระบรมราชวงศ์ สำหรับประจำรัชกาล
 มาทำเป็นเครื่องประดับยศ มีหน้าหมวกพุ่ม
 หมวกกระบี่ สีสะเซมขัดเป็นต้น ฝ่ายเจ้าพนักงาน
 พลเรือนนั้นแล้ว จะใช้ที่หมายพระราชลัญจกร
 สำหรับแผ่นดิน เป็นเครื่องประดับยศ
 ก็จำเพาะแต่สิ่งที่ได้รับพระราชทาน มีเครื่อง
 อิศริยาภรณ์แลมาลาเป็นต้น และมีชนออก
 จำพวกหนึ่ง ซึ่งทั้งการเป็นช่างฝีมือต่าง ๆ
 เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ก็ยังเป็นช่าง
 หลวงแล้ว ก็ได้รับพระบรมราชานุญาต
 ใช้พระราชลัญจกร สำหรับแผ่นดิน แลประจำ
 รัชกาลให้เป็นเกียรติยศ มีช่างทองแลช่าง
 ฉลวยรูปเป็นต้น คราวแผ่นดินซึ่งพระราชทาน
 พระบรมราชานุญาต ให้นายช่างได้ใช้นั้น
 ก็เพื่อเป็นเกียรติยศอย่างเดียวกันหาได้ให้ใช้
 เป็นดวงตราหมายยศอธการค้าขาย สำหรับห้าง
 แลร้านนั้นไม่ แลเครื่องภาชนะทั้งปวง
 ที่มีรูปหมายพระราชลัญจกร สำหรับแผ่นดิน
 สำหรับพระบรมราชวงศ์ ฤๅก็ สำหรับประจำ
 รัชกาล ฤๅก็ ถัดลงเป็นของหลวงใช้ในราชการ

ทั้ง สิ้น ครั้นมาในแผ่นดินรัชชยุบนี้
 พระราชลัญจกรประจำรัชกาลเป็นรูปจตุรมงกุฎ
 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวม
 ที่หมายเครื่องขัตติยราชอิสริยยศ สำหรับ
 พระมหากษัตริย์ แลพระราชลัญจกร
 สำหรับแผ่นดิน แลสำหรับพระบรมราชวงษ์
 ทั้งตราหลวง สำหรับตำแหน่งราชการ
 รวมประภัสร์ร้อยกรองขึ้นเป็นตราแผ่นดิน มีรูป
 พระมหาพิชัยมงกุฎ จักรตรีโล่ มีรูป
 ช้างโอบรอบท ข้างเผือก กฤษ พระสังฆาต
 นพรัตนราชวราภรณ์ พระสังฆาตเครื่องอิสริยา
 ภรณ์จุลจอมเกล้า แลเครื่องสูงเจ็ดชั้น
 มีราชสีห์คชสีห์ประคอง คาถาภาสิตด้วย
 เป็นสำคัญ รวมเป็นตราแผ่นดินอย่างน้อย
 และข้อยใหญ่ เติมฉลองพระองค์ครุย
 แลเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์เข้าอีก สำหรับ
 ใช้ในราชการทั่วไป ผิดกันก็แต่มีอักษร
 บอกตำแหน่งราชการเท่านั้น ตามธรรมเนียม
 ที่เจ้าพนักงานได้ใช้ตราพระมหามงกุฎ มาแก่
 รัชกาลที่ ๔ แล้ว แลโปรดเกล้าฯ ให้
 พระราชลัญจกร พระบรมราชโองการแก้ไข
 ของ เกษอิน อีกดวงหนึ่ง มีเครื่องเบญจราช
 กกุธภัณฑ์นพปศเสวตรฉัตร แลอักษรขอมย่อ
 หารึกว่าพระบรมราชโองการ เป็นพระราช
 ลัญจกรสำหรับพระเจ้าแผ่นดินอย่างเกี่ยวพันงาน
 ขึ้นจะใช้พระราชลัญจกรนี้ในราชการไม่ได้ แล
 มีที่หมายเป็นอักษรย่อ พระนามาภิไธย
 ส. พ. ย. ม. จ. ๕ ฤๅ จ. ย. ร. สามอักษร
 เป็นอักษรไขว่กันข้างลอมตัวข้าง มีจุล

มงกุฎข้าง ใช้เป็นเครื่องประดับในข้าราชการ
 ฝ่ายทหารพลเรือน แลเป็นของสำหรับพระราช
 ทานบ้าง ดวงตราที่หมายเป็นพระราชลัญจกร
 สำหรับแผ่นดิน สำหรับพระบรมราชวงษ์
 สำหรับรัชกาลดังกล่าวมาข้างบนนี้ ก็มีแต่
 ใช้ในราชการ ฤๅผู้ที่ได้รับพระบรมราชานุญาต
 เท่านั้น แต่บัดนี้ได้ทรงทราบได้ฝ่าละออง
 รุสมีพระบาท ว่าลัญจกรทำแลสังตราแผ่นดิน
 เข้ามาจำหน่ายขอขายใช้สอย ไม่เฉพาะ
 แต่ใช้ในราชการอย่างเดียว ผู้ที่ไม่เป็นวิชา
 การก็ใช้เมื่อทั่วไป ที่สทจนลงทำตราขาย
 การค้าขายสำหรับห้าง สำหรับร้าน ก็มีที่มิได้
 รับพระบรมราชานุญาตให้ใช้ เป็นการมิ
 ถูกต้องตามพระราชประเพณี ก็ไม่สมควร
 เลย เพราะเป็นการผิดเพี้ยนที่จะกำหนด
 สังเกตได้ว่า ดวงตราที่ใช้ในราชการ แลมิใช่
 ราชการ แลเป็นเหตุให้เสื่อมถอยพระเกียรติ
 คุณแลพระเกียรติยศของผู้ที่ได้รับพระราช
 ทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ในดวงตรา
 แผ่นดินนั้นไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ให้ตราพระราชบัญญัติไว้ให้ทราบทั่วกันว่า
 ข้อ ๑ ให้เสนาบดีว่าการกรมวัง
 เป็นเจ้าพนักงานรักษาการ ที่จะใช้ดวงตรา
 แผ่นดินสืบไปเป็นผู้ที่จะรับการ ขอพระบรม
 ราชานุญาตใช้ตราแผ่นดิน แลเป็นผู้รักษา
 ความซื่อตรงบังคับมทูลพระกรุณา ได้รับ
 พระบรมราชานุญาตแล้ว เป็นผู้ที่จะออก
 อนุญาตให้ใช้ตราแผ่นดิน แก่ผู้ที่ขอใช้
 แลจากทมิฬน ฆาญชี่ชื่อผู้ขออนุญาต แลรูป

ดวงตราแผ่นดินที่จะใช้ชนิดนั้น อย่างนั้นไว้ให้
ถูกต้อง เปรียบแบบแผนสืบไป

ข้อ ๒ ให้บัน ทา กรม แล กระทรวง
ต่าง ๆ ที่ประสงค์ จะใช้ตราแผ่นดินในตำแหน่ง
ราชการ ก็ให้ ฎา ใช้เป็นเครื่อง ประทับ ยก
เป็นที่หมายสำหรับบอก หม่อม คนใน ราชการ ทั้ง
เครื่อง ยก ทหาร ฎาพลเรือน ก็ ที่มี อยู่ แล้ว
ฎา จะ ทำ ขึ้นใหม่ ก็ ให้ เขียน รูป ลวดลาย ฎาตัว
อย่าง ส่ง มา ยัง กรม วัง เพื่อ จะ ได้ รับ พระ
บรม ราชา น ฎา ท ให้ ใช้ ใน ราชการ ตำแหน่ง
นั้น กรม นั้น สืบไป แล ผู้ ที่ ได้ รับ ตรา ทั้ง เป็น นาย
ช่าง หลวง ที่ ปรารถนา จะ ใช้ ดวง ตรา แผ่น ดิน
ให้ เป็น เกียรติยศ ก็ ให้ ขอ อนุ ฎา ท ต่อ เสนา
บดี ว่า การ กรม วัง เมื่อ ได้ รับ อนุ ฎา ท คำ สั่ง
เป็น ลำ คัญ แล้ว จึง ให้ ใช้ ตรา แผ่น ดิน นั้น ได้

ข้อ ๓ ดวงตรา ซึ่งเป็น รูป หมาย พระ
ราช ลัญ จร พระ บรม ราชา โอง การ นั้น เป็น
ของ ห้า มุ ขา ก มี ให้ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด เขา ไป ใช้ เป็น เครื่อง
หมาย แล เกียรติยศ ฎา อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด เป็น
อัน ขาด พระ ราชา ลัญ จร สำหรับ พระ บรม
ราช วงษ์ ซึ่ง เป็น รูป ดวง จักร เปล่า ก็ ก็ จักร
กับ ตรีศูล ไชว ์ ก็นั้น ก็ ก็ แล พระ ราชา ลัญ จร
ประจำ รัช กาล ทั้ง ๕ รัช กาล ก็ ก็ พระ ราชา
ลัญ จร เหล่า นี้ ห้าม มี ให้ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด ใช้
เว้น ไว้ แต่ พระ บรม วงษ์ นวน วงษ์ ที่ เฝ้า อยู่ ใน
รัช กาล นั้น ๆ จึง จะ ใช้ ใน ดวง ตรา สำหรับ พระ
องค์ ได้ แต่ ให้ ขอ พระ บรม ราชา น ฎา ท
เสีย ก่อน

ข้อ ๔ ตราแผ่นดินอย่างน้อย ซึ่ง

มี รูป พระ มหา พิไชย มง ฎา จักร ตรี โล่ กลาง มี
รูป ข้าง โอบ รา พท สาม เคียว ข้าง เฝือก ฎา
พระ สัจ ฆาต นพร ัตน ราชา วา ภา ธรณ์ แล พระ
สัจ ฆาต เครื่อง อิศ ริยา ภา ธรณ์ จล จอม เกล่า แล
เครื่อง สูง ๗ ชั้น มี ราช ลี ที่ คช ลี ที่ ประ คอง
แล คา ภา ภา ลี ท ด้วย เป็น ลำ คัญ ก็ ก็ แล ตรา
แผ่นดิน อย่าง ใหญ่ ซึ่ง เติม นล อง พระ องค์ ครบ
แล เครื่อง เบญจ ราชา ภา ธรณ์ ทั้ง ก็ ก็ จะ ใช้ ได้ ก็
แต่ ใน ราชการ ฎา ผู้ ที่ ได้ รับ พระ บรม ราชา
น ฎา ท เป็น การ พิเศษ อย่าง เดียว ที่ ไม่ ใช้
ราชการ แล ไม่ ได้ รับ พระ บรม ราชา น ฎา ท แล้ว
ห้าม ไม่ ให้ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด ที่ เป็น เอก ชน ใช้ เป็น อัน ขาด

ข้อ ๕ ดวงตราแผ่นดิน ที่เป็น รูป โอบ รา พท
มี ขย ยก แล เครื่อง สูง ด้วย ก็ มี แต่ รูป โอบ รา พท
ข้าง สาม เคียว เปล่า ก็ ก็ โล่ เปล่า มี แต่ รูป
โอบ รา พท อยู่ กลาง ข้าง เฝือก อยู่ ข้าง หนึ่ง ฎา
ข้าง หนึ่ง ก็ ก็ แล ดวง ตรา แผ่น ดิน ซึ่ง ไป ใช้
เป็น เครื่อง หมาย ใน เครื่อง อิศ ริยา ภา ธรณ์ จล จอม
เกล่า ข้าง เฝือก แล มง ฎา สยาม พร ้อม ทั้ง
สัจ ฆาต ด้วย นี้ ห้าม มี ให้ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด เขา ไป ทำ
ลวด ลาย ใช้ ใน เครื่อง ภา ชน ฎา หมาย เป็น ตรา
ขื่อ การ คำ ขาย สิ่ง หนึ่ง สิ่ง ใด เป็น อัน ขาด ผู้ ที่
ได้ รับ พระ ราชา ทาน เครื่อง อิศ ริยา ภา ธรณ์ ทั้ง สาม
อย่าง ทั้ง กล่าว มา นี้ ปรารถนา จะ ใช้ ดวง ตรา
เครื่อง อิศ ริยา ภา ธรณ์ ที่ ตัว ได้ รับ พระ ราชา ทาน
ใช้ ใน ตรา สำหรับ ตัว แล้ว ก็ ต้อง ขอ อนุ ฎา ท
ต่อ เสนา บดี ว่า การ กรม วัง ก่อน เมื่อ ได้ รับ
อนุ ฎา ท แล้ว จึง ให้ ใช้ ใน ดวง ตรา สำหรับ คน ได้

ข้อ ๖ ดวงตราที่เป็น เครื่องหมาย

พระราชบัญญัติตราประทับแผ่นดินสำหรับ
พระบรมราชูปถัมภ์และพระบรมราชานุสาวรีย์
พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาชญากรรม พ.ศ. ๒๔๖๖ ๕ ๖ ๗
ซึ่งเป็นที่หมายพระนามาภิไธยก็ดี ห้ามมิให้
ผู้หนึ่งผู้ใดเอาไปใช้คิดประกบเป็นที่ยก
ในเครื่องราชูปถัมภ์สำหรับตราการ
ใช้ที่ก็เป็นของหลวงสำหรับราชการ
เป็นของที่ไว้รับพระราชทานอย่างเกี่ยว

ข้อ ๗ ให้เจ้าพนักงานกรมศุลกากร
ทั้งในกรุงเทพฯ และหัวเมือง รวบรวมตรวจ
รักษาการของสินค้าทุกสิ่งของ
เข้ามาจำหน่ายซื้อขายที่ในกรุงเทพฯ และ
หัวเมือง ถ้าเห็นสิ่งใดใช้ตราแผ่นดิน
ซึ่งที่กล่าวมาในข้อข้างบนนี้ เป็นข้อหมาย
การค้าขาย แลเห็นสิ่งของมีใช้สิ่งเข้ามา
ใช้ใบราชการ เป็นสิ่งค้าขายในท้องตลาด
แล้วก็ให้ยึดของสิ่งนั้น ซึ่งที่มีตราแผ่นดิน
ไว้ให้เจ้าของมีใช้ทุกเข้ามา ทำลายตรา
แผ่นดินที่เป็นข้อหมายการค้าขายเสีย
ให้ล้มเหลวลายนจนแล้ว จึงอนุญาตให้รับไป
ทุกสิ่งให้ไปมีทุกกลับยกไปเสีย อย่างยอม
ปล่อยให้ไปจำหน่ายซื้อขายได้ต่อไป เว้นไว้
แต่เจ้าของผู้ส่งมาไว้รับพระบรมราชานุ
สาวรีย์เป็นพิเศษ มีสิ่งสำคัญอย่างเกี่ยว
จึงให้อนุญาตได้

ข้อ ๘ ผู้ใดฝ่าฝืนซึ่งตั้งห้างร้านทำ
การค้าขาย บำรุงหาใช้ตราแผ่นดิน มีสิ่งของที่

ตรึงเข้ามาขาย เพื่อการเคารพนับถือ ถิ่น
เกียรติยศกวี ให้ขอล ขอ อนุญาตต่อเจ้าพนักงาน
กรมศุลกากรก่อน ตั้งตัวอย่างตราแผ่นดิน
ที่จะใช้ไว้ด้วย ให้เจ้าพนักงาน กรมศุลกากร
แจ้งความมายัง เจ้าพนักงาน กรมวังให้ทราบ
ตามสัญญาที่บรรณาธิของใช้ตราแผ่นดินนั้น
เมื่อได้รับอนุญาต ตั้งจากเจ้าพนักงานกรมวัง
แล้ว จึงให้ อนุญาต ขอมให้สัญญาที่ขอนั้น
ใช้ตราแผ่นดินได้ ตาม ประสงค์

ข้อ ๙ ให้เจ้า กรมกองตระเวนชายขวา
ในกรมพระนครบาล แลกรมการผู้ใหญ่ใน
หัวเมือง คอยตรวจตราตามท้องตลาด
ห้างร้านทั้งปวง ห้ามอย่าให้ลูกค้า
ซื้อขาย สิ่งของซึ่ง มีตราแผ่นดิน ที่มีใช้
เป็นของ สำหรับใช้ราชการ ว่าที่เจ้าพนักงาน
อนุญาตให้ทำ ฎีกาตั้งเป็นราชสำหรับกระทรวง
นี้ ถ้าพบ ประสงค์ของที่มีตราแผ่นดิน
ซึ่งซื้อขายใช้สอย ตามห้างตามร้านตามบ้านตามเรือน
ที่มีไว้ รับอนุญาต ฎีกาของใช้ราชการ
ฎีกาของที่ได้รับพระราชทานแล้ว ก็ให้
ขอลให้เจ้าของ ทำลายตราแผ่นดินนั้น
เสีย แลห้ามอย่า ให้ซื้อขายใช้สอย
สิ่งไป

ข้อ ๑๐ พระราชบัญญัติให้ใช้ได้ตั้ง
แต่วันที่ ๑ เดือนกันยายน รัตนโกสินทร์ค
๒๔๖๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
สืบไป ให้เจ้าพนักงาน ผู้รักษาหน้าที่
และผู้ที่มี ประสงค์จะใช้ รูปหมายลาย
แผ่นดิน บำรุงพระกุศล ประสงค์
ที่จะทำ ประการ
ประกาศไปแก่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

วันที่ ๒๐ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๐๘
เลขที่ ๒๒

ฎีกาที่ ๗๔๖๗ ในรัชกาลที่ ๒๒

การไล่หนังสือ แลพระราชทานรางวัล

การไล่หนังสือนักเรียนซึ่งได้ไล่
เรียนอยู่ในโรงเรียน พระตำหนักสวนกุหลาบ
แลโรงเรียนตามพระอารามทั้งในกรุง แลหัว
เมือง ซึ่งได้เคยมีมาทุกปีนั้น ในรัชกาล
พุทธศก ๑๒๕๐ ข้าหลวงผู้ไล่ได้รับ
พระราชทาน พระบรมราชานุญาต ประชุมสอบไล่
ที่หอมิวเซียม ตั้งแต่วันที่ ๕ เดือน ๕
แรม ๕ ค่ำ ปีชวศก สก พุทธศก เป็นต้นมาวันที่ ๕
เดือน ๕ แรม ๑๒ ค่ำ เป็นที่สก มีจำนวน
นักเรียนที่เข้าสอบไล่รวมทั้งสิ้น ๑๕๐ คน
นักเรียนไล่ได้ในชั้นประโยคที่สอง ๑๓ คน
ประโยคที่หนึ่ง ๖๓ คน ความเจริญของการ
ศึกษาเป็นอย่างไร ก็ได้กล่าวมาในหนังสือ
หลายครั้ง หวังใจว่ามีผู้รู้แทบทั่วไปแล้ว
ขอคัดความนี้กล่าวการซึ่งเสด็จพระราช ดำเนิน
พระราช ทาน รางวัลต่อไป

วันที่ ๑๗ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๐๘
เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวเสด็จ ออกทางประตู แดงลง ราชกิจ เสด็จ
พระราช ดำเนิน ทอดพระเนตร โรงเรียนตลอดไป
ถึงสนามหญ้า ทอดพระเนตร หนังสือนักเรียน ซึ่งยื่น
แล้ว รมย์เสด็จ แล้วเสด็จ ประทับบน ศาลา เด็ก
พร้อมด้วย พระบรมวงษานุ วงษ์ ข้าราช การ

ผู้ใหญ่ผู้ย่อย แลข้าหลวงผู้ไล่เสด็จทอดพระเนตร
พระบาท พระเจ้า อยู่นองขา เขมร กรมหมื่นสมมต
อมรพันธุ์ อ่านรายงานการสอบชั้นมัธยมศึกษา เว้น
กราบยังคุมทูลพระกรุณาแล้ว มีพระราช
ดำรัส ทั้งสองเรื่องให้ระไว้ลงต่อไป ภายหลัง
แล้ว พระราช ทานรางวัลนักเรียนผู้ไล่ได้ดังนี้

รางวัลที่ ๑ สำหรับนักเรียนที่สอบ
ไล่วิชาชั้นประโยคที่ ๒ ได้ดีกว่านักเรียนอื่น

- ๑ หม่อมหลวง ช้าง อายุ ๑๘ ปี
บุตร หม่อมราชวงศ์ เฉลิม ใน หม่อมเจ้า ไพโร วลัย
รางวัลที่ ๒ สำหรับนักเรียนที่สอบไล่
ตลอดวิชาชั้นประโยคที่ ๑ ได้ดีกว่านักเรียนอื่น
- ๒ นาย เขจร อายุ ๑๖ ปี บุตรพระยา
ธรรม วรรณญาณ กุล มหศิริ

รางวัลพิเศษ สำหรับนักเรียน ที่สอบไล่
ได้ตลอดวิชา ชั้น ประโยคที่ ๒ โดยสามัญ

- ๑ หม่อมราชวงศ์ วงษ์ พยอม อายุ ๒๑ ปี
บุตร หม่อมเจ้า เขม ใน พระเจ้า บวร วงษ์ ขอ
เจ้าฟ้าอิศรา พงษ์

- ๒ นาย สก อายุ ๑๕ ปี บุตรหลวง
ธรรม วงษ์ ประวัต

๓ หม่อมเจ้าประวดี วงษ์ ชนมา อายุ ๒๑ ปี
ในพระ เจ้าบรมวงศ์ เชอกรมหลวงวงษาธิราชสนิท

- ๔ นาย ภาค อายุ ๒๕ ปี บุตรขุน
ภานุ นบวร พง

- ๕ นาย พัน อายุ ๒๓ ปี บุตร นาย มี

- ๖ หม่อมราชวงศ์ อวยบ อายุ ๒๓ ปี
บุตร หม่อมเจ้า เด็บริศคฤ ในพระ เจ้าราชวรวงษ์ เขม
กรมหมื่น อุดม รัตน วาม